“De gran, vull dirigir el primer museu del circ”

El promotor del Festival Internacional del Circ i del Circ de Nadal va començar a col·leccionar cartells de circ quan tenia 13 anys
Proposa el segell de capital mundial del circ per a Figueres

Gen s Matabosch Foto: KIRILL IVANOV.

Entrevistem Genís Matabosch enmig dels preparatius del Circ de Nadal, atrafegat. Nadal, a Girona, i febrer, a Figueres, amb el Festival Internacional del Circ, són els moments de màxima intensitat per al director general de la fundació Circus Arts Foundation, l'entitat organitzadora dels dos esdeveniments. És la faceta més coneguda d'aquest figuerenc de 38 anys, però en té moltes altres: ha reunit una de les col·leccions més importants de l'Estat espanyol en la temàtica circense, ha estat o és actualment membre de jurats dels festivals del circ més importants del món, i impulsa projectes, com que Figueres sigui capital mundial del circ el 2018.

Es va fer molt de mal vinculant el circ al públic infantil, per això no fem preus per a nens. Hem de fer molta pedagogia.

Fem un gran Festival del Circ, amb poques subvencions; i no en volem més, volem ser amos del que fem i és nostre.

De petit no el deixaven anar al circ i per això s'hi dedica ara?

No, no... Tot al contrari, potser ara a casa lamenten haver-m'hi portat. De petit anava moltíssim a veure circ. Hi anava de tan petit que ni recordo com va començar tot plegat. No hi va haver un moment de revelació. Sempre n'he estat enamorat. Tinc molt bons records de circ de petit, i cap a Catalunya.

Com és?

Sent de Figueres, els grans circs europeus, quan s'acostaven, eren a Perpinyà, i la família m'hi portava.

Catalunya i Espanya no són històricament terres de circ?

A Espanya, a finals dels vuitanta el circ va entrar en una crisi tan aguda que crec que encara no n'ha sortit. Va haver-hi una davallada molt forta de la qualitat dels espectacles, i una cosa molt perillosa, que és que es va vincular el circ al públic infantil i es va banalitzar totalment. Especialment aquí. A França tothom sap que el circ no és un espectacle especialment per a nens. Aquí hem de fer molta pedagogia. En el cas del Festival de Figueres s'ha aconseguit, però amb el Circ de Nadal de Girona encara s'han de trencar molts estereotips per part dels espectadors. En els nostres esdeveniments, un nen paga igual que un adult, ocupa una butaca igual. Al teatre també es fa així; però segurament som l'únic espectacle de circ que no fa aquesta diferenciació a Espanya.

I al col·leccionisme, quan comença a dedicar-s'hi?

Amb això sí que va haver-hi un moment de clic. Va ser quan el periodista José Mario Armero i Ramón Pernas van publicar el llibre Cien años de circo en España. Sobretot amb reproducció de cartells antics. Me'l van regalar a casa com a premi per les bones notes, i vaig descobrir que, aquells cartells que em fascinaven, hi havia algú que els guardava; vaig començar a col·leccionar. Tenia uns 13 anys.

Quantes peces té avui?

De memòria no ho sé, milers i milers. El salt és de començar a arreplegar els cartells dels circs que vénen a la teva ciutat a comprar col·leccions senceres en subhastes internacionals. La col·lecció de Circus Arts Foundation creix constantment. Encara aquest mes hem comprat un arxiu de premsa espectacular a Barcelona. Gairebé no hi ha dia que no ingressi noves adquisicions; el que passa és que això encara no es veu, no és notícia. En gaudim, ens documentem, però només s'obre a investigadors internacionals del gènere, que són pocs. No està preparat per visitar-ho, són com les reserves d'un museu, com un arxiu. Vaig començar col·leccionant pensant que quan ressorgeixi el circ podrem mostrar el que va ser la belle époque del circ i documentar-ho.

Com es fa el pas de col·leccionista al de promotor, organitzador i gestor d'espectacles?

És un procés llarg. Amb el col·leccionisme entro en una xarxa de gent com jo, de tot Europa; a l'hora de triar carrera, el més similar que existia a la meva dèria era història de l'art, que vaig cursar a Girona. En un dels meus viatges, vaig veure el circ Raluy al País Basc. Era el 97, i el vaig portar a Girona; el Raluy no havia actuat mai a Catalunya i a Girona no hi havia vingut cap circ en deu anys; va ser un èxit titànic. No hi vaig guanyar ni cinc, però va ser el meu laboratori, em va permetre aplicar les coses que jo tenia presents de comunicació i màrqueting al circ.

Aquesta va ser la formació?

L'any següent vaig entrar al circ nacional de Cuba, i al circ de Moscou sobre gel, amb el paper de tour manager, gestor de gira. Però, paral·lelament, els meus estudis també se centraven en museologia, gestió patrimonial. Amb una beca de La Caixa vaig poder anar a estudiar a l'Institut Nacional de Patrimoni, a París, on vaig viure el 2000 i el 2001. És la gran escola per on han de passar obligatòriament els futurs directius de museus a França. Vaig conèixer la capital mundial del circ, que era París, i d'aquí ve que mantinc relació amb directors dels grans museus de França, que eren els meus companys de pupitre. A París vaig fer les pràctiques en un centre museístic amb un fons patrimonial molt important dedicat al circ. I és que el que a mi m'agradaria, de gran, és ser director de l'únic –i del primer, perquè ara no n'hi ha– museu de circ a Europa.

I això es faria a Figueres.

Això estem mirant on fer-ho, i estem mirant qui s'hi posa bé.

No estem parlant d'un projecte que s'ha anunciat, pel 2018, i que és diu Figueres Capital Mundial del Circ?

Sí; bé, el Festival del Circ ha sigut, volia ser i està sent la millor campanya que pugui tenir el projecte de Ciutat del Circ. Parlem de Ciutat del Circ, perquè el nostre museu del circ el concebem com un conglomerat de parts: una part clàssica amb un centre de documentació, sales d'exposicions permanents i temporals, però també amb una part menys clàssica que és la d'un circ permanent; són dues parts totalment vinculades. I, a més, vincles amb la gastronomia. Un concepte global. A la fundació Circus Arts Foundation ja tenim part d'aquesta infraestructura, la

carpa del circ Charlie Rivel. És molt ambiciós, i molt interessant, perquè les coses que no són ambicioses mai m'han interessat.

Per a un figuerenc, plantejar aquest projecte a Figueres és l'ideal.

És duríssim. El que hem aconseguit fins ara ha estat per tossuderia i per treballar molt.

De fet, ja es parlava d'un projecte així a Figueres a finals dels anys noranta.

Buf... El 96 vaig entrar a l'Ajuntament de Figueres el primer projecte –n'he fet molts i per a altres llocs–, i era un projecte de museu del circ a Figueres. Era l'època de l'alcalde Armangué: no em va fer ni el mínim cas. Era pensat per a la sala Edison, un contenidor que es va quedar orfe quan va perdre el museu del cinema. Vint anys després, a Figueres, ni hem recuperat la sala Edison ni tenim museu del circ.

Per això se'n va anar a provar-ho a altres llocs, a Albacete?

Sí; abans em van donar el càrrec de director del Festival Internacional de Pallassos de Cornellà de Llobregat, del 2001 al 2008; i el 2008 vaig aconseguir crear un projecte molt interessant, que és el que avui és el Festival Internacional del Circ de Figueres, però que no va néixer a Figueres sinó a Albacete. Vam ser-hi tres anys, del 2008 al 2010. Allà, en paral·lel a les edicions del Festival Internacional del Circ d'Albacete, el Ministeri de Cultura em va encarregar el projecte de museu nacional de circ per a l'antic edifici del Banc d'Espanya. Vam fer un projecte titànic, i va estar molt avançat. De fet, a Albacete encara hi ha algun cartell rovellat que anuncia aquell projecte.

Què va fallar?

Doncs que nosaltres no ens movem pels diners –encara que per a molta gent costi d'entendre–, sinó per la passió pel circ. Nosaltres no hem inventat res, el model de festival de circ té una estructura fixa: dos espectacles diferents, unes atraccions, un orquestra en directe, un jurat de prestigi... Això té un cost, durant tres anys es va assumir. Amb la crisi, van retallar un terç del pressupost. El que vam dir es que no volíem enganyar la gent i vendre hamburguesa dient que és entrecot. Vam proposar un projecte, de qualitat, amb un sol espectacle, però que ja no era un festival internacional. Ells volien que seguís dient-se festival internacional. Era enganyar la gent i aquí va haver-hi trencament.

Té la lliçó apresa?

Va ser dur, però els moments de trencament són especialment creatius. Vam veure que amb la crisi ens havíem d'acostar cada vegada més als models de gestió dels grans museus americans, amb potentíssimes fundacions privades. Per això vam tancar la SCL i vam crear la fundació actual, en la qual la col·lecció i l'organització del festival són vasos comunicants. Si l'organització d'espectacles genera algun guany, anirà cap a la part que no en generarà mai, que és la gestió i manteniment del fons de la col·lecció.

I torna a Figueres per fer-ho?

Quan érem una SCL, no anàvem a risc; a Albacete érem una productora, costava tant i ens ingressaven tant. Amb la crisi vam entendre que per organitzar un festival com el que volem, hauríem d'assumir risc; probablement, molt. Si haig d'assumir risc, és com fer un cert regal al lloc on es fa i, tant per tant, millor fer-ho a casa que en un altre lloc. I es així; quan vam començar el festival a Figueres l'oposició municipal es va posar les mans al cap dient que l'Ajuntament ens donava 90.000 euros; fem un festival de prop de 700.000 euros de cost.

Des de llavors part d'aquella oposició ha passat a governar i ara ja no deu tenir problema?

Mmm... [Somriu]

El festival està consolidat?

Ara el festival som nosaltres. Qui paga en un 60% és l'espectador. En un 12 o 14%, és el patrocinador privat, empreses. La resta ho aporten les administracions, però és un gran festival amb petites subvencions. I no en volem més, volem ser amos del que és nostre, de Circus Arts Foundation. El festival té dues grans forces: la primera, la fidelitat i l'entusiasme de l'espectador. És brutal. L'altra fortalesa és que, dels quinze festivals que hi ha al món, en cinc edicions ja estem entre els cinc primers.

La data del 2018 es manté per a Figueres Capital Mundial del Circ?

El 2018, per una banda, és una commemoració estatal, 250 anys de la primera actuació d'una companyia de circ a l'Estat espanyol. El que hem proposat, ja el 2013, és que Figueres lideri aquesta commemoració, amb un format de capital mundial del circ (abans ho havia tingut Ginebra, a Suïssa), i amb un segell d'esdeveniment excepcional d'interès públic, per un motiu de rellevància i per interès fiscal (tindria una desgravació del 90% per als suports privats, en lloc del 35% que té ara la fundació). I nosaltres entenem que aquesta Figueres 2018 podria ser una de les vies per donar difusió i finançament a la Ciutat del Circ que plantegem.

On? A l'antiga presó, la plaça de braus?

S'han estudiat tres llocs. Un ja el vaig descartar al 98, quan l'alcalde Armangué em va voler regalar la plaça de braus: la inversió d'obra que s'hauria de fer allà és faraònica, no és un bon espai; els altres són l'antiga presó i la casa Nouvilas.

A l'antiga presó hi ha un projecte d'escola; queda temps?

Diuen que hi volen posar l'escola Carme Guasch, jo tot això ho sé pels diaris. No ho sé. En el conveni del festival, que es va firmar l'any 2013, s'havia d'elaborar una comissió mixta de la fundació i l'Ajuntament per tirar endavant el projecte de Figueres 2018; el projecte s'havia de redactar al primer semestre del 2014. Em fa por que el temps se'ns tiri a sobre: la comissió finalment s'ha creat fa poques setmanes i ara fa pocs dies va haver-hi la primera reunió. Haurem de confiar que el tempo de l'administració i el de la fundació vagin apropant-se pel bé del projecte, i per tant, del circ i de la ciutat.

Ara és a Girona amb el Circ de Nadal; els figuerencs han de témer que se'ls escapi el museu del circ com va passar amb el museu del cinema?

El fantasma del museu del cinema segueix existint. Figueres mai s'ho traurà de sobre. Hi ha qui ho ha volgut lligar, en el sentit que, com que ara tenim un peu a Girona, compte, que el museu del circ també anirà a Girona. La veritat és que mai m'he assegut amb ningú de Girona per parlar del projecte de Museu del Circ. Mai. A Girona tenim una altra realitat, preciosa, el nou fill, que es diu Circ de Nadal, i com que és un fill nou estem molt entusiasmats per veure'l créixer, perquè el germà gran, el festival, sembla que ja camina sol. És un nou projecte encaminat a un mateix objectiu, difondre el circ de qualitat.

Sense animals, perquè els prohibiran.

El 2017 entrarà en vigor la llei que prohibeix els animals exòtics al circ i això és no haver entès res. És un atac frontal al circ: no es prohibeixen aquests animals als parcs temàtics, ni a les pel·lícules, o als anuncis. És hipocresia, no s'ha fet bé, només s'ha escoltat els ecologistes i ningú del sector professional. Fer una reglamentació vol dir seure i parlar amb especialistes, però sembla que per a alguns és mes senzill prohibir.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 20-12-2015 Pàgina 12

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/922833-lde-gran-vull-dirigir-el-primer-museu-del-circr.html